

EPIDÉMIE V UHORSKU V 16. – 19. STOROČÍ

Medzinárodná vedecká konferencia

Prešov, 10. – 11. december 2024

Andrea FERENCOVÁ

*Péter Félkai počas prezentácie svojho príspevku.
Foto: Autorka textu*

Slávnostné otvorenie konferencie. Foto: Autorka textu

V dňoch 10. – 11. decembra 2024 sa uskutočnila vedecká konferencia s názvom *Epidémie v Uhorsku v 16. – 19. storočí*, ktorú zorganizovalo Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu Prešovskej univerzity (PU) v spolupráci s Inštitútom histórie Filozofickej fakulty PU. Počas dvoch dní odznelo množstvo zaujímavých príspevkov venovaných tejto téme.

Úvodný deň konferencie otvoril slávnostným príhovorom rektor PU Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. Ako prvý s odborným príspevkom vystúpil Attila Tózsá-Rig, ktorý predstavil pramene k dejinám medicíny v ranom novoveku a zameral sa na pôsobenie nemeckých lekárov v Uhorsku – Saltzmanna, Spielenbergera a Webera. Následne Peter Kónya priblížil priebeh cholerovej epidémie v Zemplínskej stolici v roku 1831. Ďalším rečníkom bol Fazekas Csaba, ktorý analyzoval možné prepojenie cholerových epidémií s politickými udalosťami a vojnovými konfliktmi v 19. storočí. An-

namária Kónyová rozoberala inštrukcie vydané reformovanou cirkvou k epidémii cholery z roku 1831. Péter Félkai sa zameral na kľúčové vírusové epidémie 20. storočia a ich miesto v dejinách. Prvú sekciu uzavrel Ján Golian analýzou možností klasifikácie nákazlivých chorôb pomocou metódy ICD10h, ktorú ilustroval na matrikách pochovaných vo farnosti Detva z rokov 1861 – 1885.

Po úvodnej časti bola konferencia rozdelená do dvoch paralelných sekcií. Zoltán Bagi predstavil problematiku poslednej veľkej cholerovej epidémie v Győri a analyzoval jej následky. György Dancs sa venoval opatreniam proti šíreniu cholery na galícijsko-uhorskej hranici v roku 1831. Judit Forrai priblížila epidemiologické opatrenia prijaté počas Veľkej vojny, pričom osobitnú pozornosť venovala pohlavným chorobám. Demeter Gábor skúmal regionálne vzorce šírenia, charakter a mieru úmrtnosti cholery v severovýchodnom Uhorsku v roku 1831. Peter Šoltés sa zamerail na vplyv cholerových epidémií na proces medikalizácie spoločnosti. Alena Mišíková predstavila historické dokumenty zo Štátneho archívu v Prešove, ktoré poskytujú cenný pohľad na epidémiu minulosti, zatiaľ čo Lucia Šteflová skúmala pôsobenie evanjelického kňaza Adama Hlovíka v roku 1381 počas cholerovej epidémie. Libor Bernát priblížil priebeh cholery v Dekanáte Púchov v roku 1866 a Jana Ferencová analyzovala obraz cholerovej epidémie z roku 1831 na základe gréckokatolíckych cirkevných matrík z okresu Vranov nad Topľou. Péter Forisek sa zamerail na vplyv justiciánskeho moru na európske dejiny a László Pallai predstavil problematiku šírenia španielskej chrípky v Maďarsku. István Csont sa venoval možnostiam digitálnej komunikácie v múzejnom prostredí počas pandémie. Annamária Kenyeres sa sústredila na individuálne a komunitné reakcie na rôzne historické obdobia a ich účinnosť. Nadežda Jurčišinová analyzovala hladomor v rokoch 1845 – 1847 cez prizmu dobových článkov v Štúrovských novinách, Monika Bizoňová priblížila špecifický liek na choleru od Corneliusa von Kirinyho a Ľubica Harbulová sa zameraila na prejavy a dôsledky epidémie v Rusku v rokoch 1918 – 1922.

Druhý deň konferencie pokračoval taktiež v dvoch paralelných sekciách. Filip Hrbek vystúpil s príspevkom s názvom „...mor je jed“, zatiaľ čo Vladimír Olejník sa zamerail na epidémiu na Spiši v 17. storočí, ktorú priblížil očami dobových kronikárov a ich odrazom v kultúrnej krajine. Viliam Judák analyzoval priebeh morovej epidémie v Nitre v 18. storočí a Eduard Lukáč sa venoval odrazu epidémie alkoholizmu na stránkach štúrovských Slovenských národných novín. Éva Gyulai skúmala smrť a šírenie nákazy v rodine Ferenca Aszalaya, tajomníka kniežaťa Rákociho, zatiaľ čo Judit Balogh analyzovala postavenie žien v kontexte epidémií v ranonovovekom Sedmohradsku. Attila Verók predstavil život a dielo Samuela Spielenbergera (1572 – 1654), pričom sa zamerail na jeho pohľad na tzv. „maďarskú chorobu“. Marek Vařeka poukázal na súvislosti medzi vpádom Bočkajovcov na Moravu a šírením chorôb, zatiaľ čo Patrik Derfiňák predstavil priekopnícke aktivity Dr. Kornela Chyžera v boji proti nákazlivým chorobám v Uhorsku. Daniel Slivka sa zamerail na židovské prístupy k liečbe a prevencii chorôb počas epidémií v Európe, Marcela Domenová priblížila epidémiu, ktoré zasiahli Prešov v polovici 16. storočia, so zameraním na ich spoločenské, ekonomické a demografické dôsledky vo vybraných rokoch. Klaudia Sokolová sa vo svojom vystúpení venovala cholerovej epidémii z roku 1831 a jej spracovaniu v slovenskej historiografii a Andrea Ferencová uzavrela sériu výstupov príspevkom o morových stĺpoch na východnom Slovensku.

Podujatie bolo ukončené poďakovaním všetkým účastníkom za hodnotné príspevky, ktoré obohatili diskusiu a prehĺbili poznatky v danej oblasti.